

กลวิธีการเชื่อมโยงย่อหน้าในงานเขียนสารัตถคดี

รุ่งฤดี แผลงสร *

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย

The Technique for Paragraph Cohesion in Non-Fiction Writing

*Rungrudee Plaengsorn **

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Thailand

Article Info

Academic Article

Article History:

Received 19 September 2022

Revised 16 October 2022

Accepted 17 November 2022

คำสำคัญ

การเชื่อมโยงความ

โครงเรื่อง

ย่อหน้า

งานเขียนสารัตถคดี

Keywords:

Cohesion,

Plot,

Paragraphs,

Non-Fiction Writing

บทคัดย่อ

การเขียนสารัตถคดีที่มีผู้สนใจติดตามอ่านเกิดจากผู้เขียนสามารถนำเสนอความคิด แล้วใช้โครงเรื่องเป็นเครื่องมือให้เกิดการเชื่อมโยงความคิดไปสู่เนื้อเรื่องอย่างชัดเจน ดังนั้นการเข้าใจกลวิธีการเชื่อมโยงย่อหน้าจะทำงานเขียนสารัตถคดีมีเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายกลวิธีการเชื่อมโยงย่อหน้าในการนำเสนอความคิดในงานเขียนสารัตถคดี ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าและการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า

Abstract

Writing non-fiction that grabs the reader's attention is due to the author's ability to come up with his/her own ideas connected with the plot and write them out with clarity. Therefore, knowing the techniques of paragraph cohesion will contribute to a united, coherent, and essential piece of non-fiction writing which aligns with the plot. The objective of this article is to describe the techniques of paragraph cohesion that express the idea in non-fiction writing. The techniques are divided into two types: cohesion within paragraphs and cohesion between paragraphs.

* Corresponding author

E-mail address:

rungrude@g.swu.ac.th

1. บทนำ

การแบ่งประเภทของงานเขียนอาจแบ่งเป็นงานเขียนที่เป็นเรื่องสมมุติหรือเรียกว่างานเขียนประเภทบันเทิงคดี (fiction) และงานเขียนที่เป็นเรื่องไม่สมมุติหรือเรียกว่า งานเขียนประเภทสารคดี (non-fiction) อย่างไรก็ตาม คำว่า **สารคดี** เป็นคำที่ตรงกับคำภาษาอังกฤษ 2 คำคือ non-fiction และ feature ดังที่เสริมแสง พันธุ์สุด, ม.ล. (2539, น. 709) ได้อธิบายไว้ว่า

คำว่า “สารคดี” ในประเทศไทย จะใช้ตรงกับภาษาอังกฤษ 2 คำด้วยกัน คือ “non-fiction” และ “feature” แต่ในที่นี้จะใช้คำว่า “non-fiction” เพราะให้ความหมายของคำ “สารคดี” ในลักษณะที่กว้าง โดยหมายถึงวรรณกรรมทั่วไปที่เป็นเรื่องจริง ไม่ใช่เรื่องสมมุติ ตรงกันข้ามกับคำว่า “fiction” คือ เรื่องสมมุติซึ่งในภาษาไทยใช้ว่าบันเทิงคดี ส่วน feature นั้น จะนิยมใช้กันในภาษาหนังสือพิมพ์ ซึ่งมักจะหมายถึงลักษณะบทความที่มุ่งเสนอสาระ ความรู้ ข้อเท็จจริง อันเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้อ่าน

จะเห็นได้ว่า คำว่า **สารคดี** แม้ว่าจะหมายถึงเรื่องไม่สมมุติ แต่มีใช้ในคำภาษาอังกฤษ 2 คำ คือ non-fiction และ feature ซึ่งมีนิยามความหมายกว้างแตกต่างกันตามวงวิชาการดังกล่าวข้างต้น ฉะนั้นในบทความนี้จะขอเรียกงานเขียนประเภทสารคดี ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษ คือ non-fiction ว่า **สารัตถคดี** อันมีความหมายตรงข้ามกับงานเขียนประเภทบันเทิง (fiction) และมีความหมายว่า “งานเขียนที่มุ่งให้ความรู้และความเห็นที่เป็นประโยชน์ งานเขียนบางชิ้นอาจมีศิลปะการใช้ภาษา หรือมีกลวิธีนำเสนอความรู้ความคิดที่ดีอย่างยิ่งจึงสามารถทำให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจได้อีกโสด” (โชษิตา มณีใส, 2553, น. 167) ส่วนประเภทของงานเขียนสารัตถคดีแบ่งได้หลายประเภททั้งบทความ ความเรียง สารคดี เป็นต้น

การเขียนสารัตถคดีแต่ละประเภทให้เกิดเป็นงานเขียนสร้างสรรค์ มีผู้ติดตามอ่าน นักเขียนต้องเป็นคนช่างสังเกต ช่างอ่าน หรือช่างพูดคุย แล้วรู้จักนำประสบการณ์มาคิดต่ออย่างสร้างสรรค์ผ่านการถ่ายทอดด้วยการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ ดังที่วิไลวรรณ จงวิไลเกษม (2550, น. 144) อธิบายถึงลักษณะของผู้เป็นนักเขียนสร้างสรรค์ไว้ว่า การเขียนงานประเภทงานเขียนสร้างสรรค์ให้คนสนใจ คนชอบ คิดตาม ทำตามเป็นเรื่องยาก เพราะนอกจากผู้เขียนต้องเขียนจากความคิดที่เฉียบแหลมและข้อมูลที่น่าสนใจแล้ว ยังขึ้นอยู่กับศิลปะหรือกลวิธีในการถ่ายทอดข้อมูลความคิดสู่ผู้อ่าน รวมไปถึงทักษะการใช้คำในภาษาในงานเขียนด้วย

งานเขียนสารัตถคติเป็นงานเขียนสร้างสรรค์ประเภทหนึ่ง ความสร้างสรรค์ของงานเขียนสารัตถคติเกิดจากการที่นักเขียนจัดความคิดของตนได้อย่างมีระเบียบชัดเจน แล้วสามารถถ่ายทอดเรื่องราวด้วยการเลือกสรรถ้อยคำภาษา เพื่อนำมาเรียงร้อยกันเป็นย่อหน้าได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม ดังที่ปรีชา ช่างขวัญยืน (2517, น.12) อธิบายถึงความสัมพันธ์ของ “การจัดความคิดกับงานเขียน” ไว้ว่า

เมื่อเราหาข้อเท็จจริงจากการฟัง การอ่าน หรือประสบการณ์อย่างอื่น ๆ มาได้ ข้อเท็จจริงเหล่านั้นมักสับสนปนเปกันอยู่ในขั้นนี้เราต้องอาศัยการคิดเพื่อแยกแยะความคิดในแต่ละเรื่อง วิจาร์ณและหาเหตุผล จัดระเบียบความคิดเหล่านั้นเสียใหม่ให้เป็นระบบ ข้อเท็จจริงหรือความคิดที่เราได้มานั้น บางครั้งก็มากเกินไปจนต้องการ เราต้องรู้จักนำเฉพาะความคิดที่เกี่ยวข้องกันมาจัดให้มีความสัมพันธ์กันแยกความคิดที่ไม่เข้าประเด็นออกต่างหาก การคิดจึงเป็นขบวนการจัดความคิดต่างๆ ซึ่งมีอยู่มากมายและสับสนนั้นให้รวมกันเข้าเป็นระเบียบ

จะเห็นได้ว่า งานเขียนที่เรียกว่างานเขียนสร้างสรรค์นั้น เกิดจากการที่นักเขียนสามารถจัดลำดับความคิดในการวางโครงเรื่องได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม ทำให้นักเขียนสามารถใช้ภาษาแสดงความคิดหรือความรู้สึกของตนได้อย่างตรงประเด็น ดังนั้นหากนักเขียนเข้าใจกลวิธีการเชื่อมโยงย่อหน้าทั้งการเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าและการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าจะทำให้การจัดลำดับความคิดของนักเขียนเป็นไปตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ จึงทำให้งานเขียนสารัตถคติมีเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพเชื่อมโยงเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจบจบ นอกจากนี้กลวิธีการเชื่อมโยงความในย่อหน้ายังทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของนักเขียนได้อย่างชัดเจนด้วย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเชื่อมโยงย่อหน้าในงานเขียนสารัตถคติจากตัวอย่างงานเขียนสารัตถคติประเภทบทความ ความเรียง และสารคดี ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ งานเขียนประเภทบทความในนิตยสาร SUPALAI@HOME งานเขียนประเภทความเรียงในงานเขียนของนักรวม คือ เรื่องความสุขโดยสังเกต ความสุขฉบับพกพา และปัญญาฉบับกระเป๋ารวมทั้งงานเขียนประเภทสารคดีในนิตยสาร อนุสาร อสท. และหนังสือสารคดีท่องเที่ยว เรื่อง เทียวสิบทิศ ซึ่งคัดเลือกมาจากนักเขียนสารคดี 2 คน คือ งานเขียนของพิชญ์ คุภ เรื่อง การเดินทางตามกลิ่นสี และงานเขียนของศรัณย์ บุญประเสริฐ เรื่อง ฮานอยเรื่องเล่าจากทะเลสาบสีมรกต

ส่วนประเด็นการนำเสนอบทความวิชาการนี้ แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ ความสำคัญของการจัดความคิดในงานเขียนสารัตถคดี ลักษณะของภาษาเชื่อมโยงความ และกลวิธีการเชื่อมโยงย่อหน้าในงานเขียนสารัตถคดี เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเชื่อมโยงความภายในย่อหน้า และการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้ามีส่วนสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อเรื่องในงานเขียน เพราะการเชื่อมโยงย่อหน้าจะทำให้เนื้อเรื่องในงานเขียนสารัตถคดีเกี่ยวโยงกันอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งงานเขียน รวมทั้งยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดที่นักเขียนต้องการนำเสนอในงานเขียนอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย

2. ความสำคัญของการจัดความคิดในงานเขียนสารัตถคดี

ภาษากับความคิดเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน กล่าวคือ ก่อนที่นักเขียนจะเขียนสารัตถคดีได้อย่างน่าติดตามอ่าน ย่อมเกิดจากนักเขียนมีประเด็นความคิดในเรื่องที่จะเขียนอย่างชัดเจนแล้วสามารถวางโครงเรื่องและเรียงลำดับความคิดเหล่านั้นอย่างเป็นขั้นตอน มีการเขียนเชื่อมโยงความของย่อหน้าให้สัมพันธ์กัน ซึ่งจะทำให้งานเขียนสารัตถคดีน่าสนใจติดตามอ่าน

ฉะนั้นผู้เขียนจะขอแบ่งความสำคัญของการจัดความคิดในการนำเสนองานเขียนสารัตถคดีเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ความสำคัญของการจัดความคิดในการนำเสนองานเขียนสารัตถคดีด้านนักเขียน และความสำคัญของการจัดความคิดในการนำเสนองานเขียนสารัตถคดีด้านผู้อ่าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความสำคัญของการจัดความคิดในงานเขียนสารัตถคดีด้านนักเขียน

หากนักเขียนมีความคิดที่กระจ่างชัดย่อมทำให้การวางโครงเรื่องมีลำดับขั้นตอนในการเขียนที่ชัดเจน นักเขียนจะไม่เขียนนอกนอกประเด็นที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ เมื่อนักเขียนลงมือเขียนยังทำให้การเขียนย่อหน้าแต่ละย่อหน้ามีเอกภาพ คือ มีใจความสำคัญเพียงใจความเดียว ย่อหน้ามีสัมพันธภาพ คือ มีการเชื่อมโยงเนื้อหาในย่อหน้าที่สัมพันธ์กัน และย่อหน้ามีสารัตถภาพคือมีการย้ำเน้นใจความสำคัญ ทำให้ผู้อ่านทราบความคิดของนักเขียนอย่างชัดเจน ดังที่บุญยงค์ เกศเทศ (2555, น. 151) อธิบายถึงการใช้อย่อหน้าเพื่อเชื่อมโยงเรื่องในงานเขียนไว้ว่า

*งานเขียนที่ดีและน่าติดตามนั้น ต้องเขียนให้โยงสัมพันธ์
เรื่องราวอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยกำหนดใจความสำคัญไว้
ในแต่ตอนแรก (ย่อหน้า) และไม่ลืมที่จะอธิบายขยายความหรือ
เน้นในย่อหน้าถัดไป รวมทั้งต้องเสนอใจความสำคัญที่ต่อเนื่อง
ประสานกันกับใจความสำคัญที่ได้กล่าวไว้แล้วในย่อหน้า
ข้างต้น*

ดังนั้นหากนักเขียนสามารถจัดความคิดในการวางโครงเรื่องได้อย่างเป็นระเบียบและครบถ้วน จะทำให้งานเขียนสื่อความคิดของนักเขียนไปยังผู้อ่านได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังทำให้งานเขียนไม่เขียนนอกนอกประเด็นจากโครงเรื่องที่กำหนดไว้

2.2 ความสำคัญของการจัดความคิดในงานเขียนสารัตถคดีด้านผู้อ่าน

การจัดความคิดของนักเขียนที่ชัดเจนย่อมทำให้เนื้อเรื่องในงานเขียนสารัตถคดีมีความชัดเจนในการนำเสนอเรื่องต่อผู้อ่าน รวมทั้งหากนักเขียนเขียนให้แต่ละย่อหน้าเชื่อมโยงสัมพันธ์กันก็ยิ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจสาระสำคัญของงานเขียนตามที่นักเขียนต้องการนำเสนอชัดเจนมากขึ้น ดังที่วรวรรณ ศรียาภย์ (2557, น. 33) อธิบายถึงความสำคัญของย่อหน้าที่ทำให้ผู้อ่านสามารถจับประเด็นในงานเขียนได้ว่า

เมื่อผู้เขียนเข้าใจและมีทักษะในการเขียนย่อหน้า ครั้นสร้างงานเขียนขึ้นมาก็ยึดแนวคิดที่ว่า ประเด็นสำคัญหนึ่ง ๆ ก็แยกเขียนเป็นย่อหน้า ๆ ไป เมื่อผู้อ่านได้อ่าน แต่ละย่อหน้าก็จะจับประเด็นสำคัญในย่อหน้านั้นได้ง่าย ในทางกลับกัน หากผู้เขียนเขียนติดต่อกันไปโดยไม่ย่อหน้าสาระสำคัญไม่ได้แบ่งโดยย่อหน้าอย่างชัดเจน ผู้อ่านก็จะเกิดความสับสน อ่านยาก จนในที่สุดอาจไม่อ่านงานเขียนนั้นก็เป็นที่

จะเห็นได้ว่า หากนักเขียนสามารถจัดความคิดของตนด้วยการเขียนเชื่อมโยงย่อหน้าแต่ละย่อหน้าให้เกี่ยวโยงกัน จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องในงานเขียนสารัตถคดีได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน นอกจากนี้หากเขียนย่อหน้าแต่ละย่อหน้าได้เหมาะสมจะทำให้รูปแบบของงานเขียนสารัตถคดีอ่านได้ง่าย นำอ่าน รวมทั้งย่อหน้าที่เหมาะสมยังช่วยพักสายตาของผู้อ่านได้อีกด้วย

3. ลักษณะของภาษาเชื่อมโยงความ

การจัดความคิดในการนำเสนอเรื่องนักเขียนต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความ ดังที่พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553, น. 73-74) อธิบายความหมายของคำว่า การเชื่อมโยงความ (cohesion) และวิธีการเชื่อมโยงความไว้ว่า

Cohesion การเชื่อมโยงความความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ และคำศัพท์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อความ ความสัมพันธ์ทางด้านไวยากรณ์อาจอยู่ในรูปของการอ้างถึงการละคำหรือข้อความ การแทนที่ และการใช้คำเชื่อม ความสัมพันธ์ทางด้านคำศัพท์อาจเป็นการใช้คำพ้องความ คำตรงข้าม คำซ้ำ ฯลฯ

...

นอกจากการเชื่อมโยงความโดยใช้ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ ดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว ก็ยังมีการเชื่อมโยงโดยใช้ความสัมพันธ์ทางศัพท์อีกด้วย เช่น การใช้คำที่มีความหมายคล้ายกัน...

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเชื่อมโยงความเป็นลักษณะสำคัญของภาษาที่ทำให้เนื้อหาในงานเขียนเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันเป็นเนื้อเรื่องเดียวกัน การเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันดังกล่าวเกิดจากนักเขียนเลือกใช้กลวิธีการเชื่อมโยงความรูปแบบต่าง ๆ เชื่อมโยงความทั้งภายในย่อหน้าและเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า จึงทำให้เนื้อเรื่องของงานเขียนเรียงร้อยกันอย่างสัมพันธ์

การเขียนสารัตถคติให้น่าอ่านก็เช่นกันย่อมเกิดจากนักเขียนสามารถเลือกใช้ภาษาเชื่อมโยงความด้วยกลวิธีต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงย่อหน้าแต่ละย่อหน้าให้สัมพันธ์กัน ดังที่สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2531, น. 50-51) ได้อธิบายถึงลักษณะของการใช้ภาษาเชื่อมโยงความในงานเขียนสรุปได้ว่า งานเขียนในแต่ละตอนหรือแต่ละย่อหน้าประกอบด้วยประเด็นย่อยหลาย ๆ ประเด็น มีความอิสระในตัวของมันเองเพียงแต่มีความเกี่ยวโยงกันทางเนื้อหาเท่านั้น ดังนั้นการจะนำประเด็นย่อยต่าง ๆ มาเรียงให้ต่อเนื่องกันจำเป็นต้องเชื่อมต่อให้เกี่ยวเนื่องกันเป็นอย่างดี

ส่วนจันทิมา อังคพณิชกิจ (2562, น. 127) อธิบายถึงการเชื่อมโยงความ (cohesion) จะทำให้ข้อความมีเอกภาพไว้ว่า

การศึกษาภาษาระดับข้อความโดยเริ่มต้นที่การวิเคราะห์รูปภาษาในตัวบทมักจะต้องวิเคราะห์องค์ประกอบภายในตัวบทที่ทำให้ตัวบทมีความเป็นหน่วยเดียวกัน (unity) หรือมีความเป็นเอกภาพ ซึ่งนับว่าเป็นคุณสมบัติอีกประการหนึ่งที่ทำให้ตัวบทเป็นข้อความ (หรือวาทกรรม) องค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ตัวบทหรือข้อความมีเอกภาพเป็นเรื่องเดียวกันหรือมีการผูกโยงกันทางความหมาย ได้แก่ การเชื่อมโยงความ (cohesion)

จะเห็นได้ว่า การใช้ภาษาเชื่อมโยงความเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ประเด็นต่างๆ ในงานเขียนสามารถเรียงร้อยเนื้อหาเป็นเรื่องเดียวกันได้อย่างชัดเจน การใช้ภาษาเชื่อมโยงความตึงกล่าวเกิดได้ทั้งการเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าและการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า

ส่วนลักษณะของภาษาเชื่อมโยงความนักเขียนสามารถเลือกใช้ได้หลายวิธี ในบทความนี้จะขอสรุปลักษณะของภาษาเชื่อมโยงความที่พบในงานเขียนทั่วไป 4 กลวิธี ได้แก่ การอ้างถึงการแทนที่และการละ การใช้คำเชื่อม และการเชื่อมด้วยคำศัพท์ สรุปรายละเอียดได้ดังนี้ (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2562, น. 127-149; สมทรง บุรุษพัฒน์, 2537, น. 126-135)

3.1 การอ้างถึง

การอ้างถึงเป็นลักษณะของภาษาเชื่อมโยงความที่เกิดขึ้นเมื่อมีข้อความที่ไม่สามารถตีความหมายได้จากตัวของมันเอง แต่จะต้องอ้างอิงจากข้อความส่วนอื่น หน้าที่ของการอ้างถึงก็เพื่อให้เนื้อหาของข้อความส่วนที่นำมาและข้อความส่วนต่อไปเกี่ยวโยงเป็นเรื่องเดียวกันอย่างสมบูรณ์และชัดเจน

วิธีการอ้างถึงอาจแบ่งได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงด้วยรูปแทนบุคคล การอ้างถึงด้วยรูปบ่งชี้ และการอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ กล่าวคือ การอ้างถึงด้วยรูปแทนบุคคล เช่น การใช้คำบุรุษสรรพนามทั้งบุรุษสรรพนามที่ 1 บุรุษสรรพนามที่ 2 และบุรุษสรรพนามที่ 3 หรือการใช้คำที่เหมือนคำสรรพนาม อาทิ คำเรียกญาติ เช่น พ่อ แม่ ลูก ชื่อเฉพาะ เช่น สมชาย สมหญิง เจ้าแตร้ม ชื่อตำแหน่งหรือฐานะ เช่น พลเอก ผู้อำนวยการ หัวหน้า ชื่อแสดงอาชีพ เช่น หมอ อาจารย์ ตำรวจ

ส่วนการอ้างถึงด้วยรูปบ่งชี้ เช่น นี้ นั้น โน้น ที่นี้ ตอนนี้ ตอนนั้น และการอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ เช่น เหมือน คล้าย ราวกับ

3.2 การแทนที่และการละ

การเชื่อมโยงความด้วยการแทนที่เป็นการเลือกใช้คำหรือข้อความอื่นมาแทนที่สิ่งที่กล่าวถึงไปแล้ว เพื่อไม่ให้ต้องกล่าวคำหรือข้อความซ้ำเดิม

วิธีการแทนที่อาจใช้คำนาม เช่น ตาผลกัมหน้าทำงานเพลิน จนเมื่อชายชราได้ยินเสียงเรียกจึงได้หยุดทำงาน คำว่า ชายชรา เป็นคำนามแทนที่ ตาผล หรือคำบอกการแยก “ต่าง”¹ เช่น เด็ก ๆ เล่นที่สนามหญ้า ต่างก็มีความสุขหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส คำว่า ต่าง เป็นคำบอกการแยกแทนที่ เด็ก ๆ

ส่วนการเชื่อมโยงความด้วยการละเป็นการแทนที่รูปแบบหนึ่ง แต่แทนด้วยรูปศูนย์ (substitution by zero) การละนี้ข้อมูลไม่ได้หายไป แต่สามารถตีความได้จากข้อความที่นำมา

¹ ในหนังสือไวยากรณ์ไทย นววรรณ พันธุเมธา (2554) ได้แบ่งคำว่า ต่าง ไว้ในชนิดของคำแทนเรียกว่า คำบอกการแยก

ข้างหน้า เช่น **เจ้าแตรัม**ชอบกินกระดุกหมู แต่ **๑**ไม่ชอบกินกระดุกไก่ **๑** ละคำว่า **เจ้าแตรัม** ซึ่งเป็นข้อความที่กล่าวถึงไว้ก่อน

3.3 การใช้คำเชื่อม

การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อมเป็นการใช้คำเชื่อมเชื่อมระหว่างข้อความทั้งการเชื่อมความภายในย่อหน้าเดียวกันและการเชื่อมความระหว่างย่อหน้า เพื่อให้เนื้อความต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน

ลักษณะของเนื้อความที่เชื่อมโยงกันมีหลายลักษณะ ซึ่งจะมีการใช้คำเชื่อมที่แตกต่างกัน อาทิ คำเชื่อมเพื่ออธิบาย เช่น **กล่าวคือ อีกนัยหนึ่ง** คำเชื่อมเพื่อยกตัวอย่าง เช่น **ได้แก่ ตัวอย่าง** คำเชื่อมเพื่อสรุป เช่น **กล่าวโดยรวม สุดท้ายนี้** คำเชื่อมเพื่อแสดงการขัดแย้ง เช่น **แต่ทว่า อย่างไรก็ตาม** คำเชื่อมเพื่อแสดงความคล้ายตาม เช่น **นอกจากนี้ แล้วจึง** คำเชื่อมเพื่อแสดงความเป็นเหตุเป็นผล เช่น **ดังนั้น เนื่องจาก** คำเชื่อมแสดงเรื่องใหม่ เช่น **หนึ่ง ส่วน** คำเชื่อมเพื่อแสดงเงื่อนไข เช่น **ถ้า หาก**

การใช้คำเชื่อมดังกล่าวข้างต้นนักเขียนต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อความที่ต้องการกล่าวถึง เพื่อให้การใช้คำเชื่อมแสดงการเชื่อมประเด็นแต่ละประเด็นในย่อหน้าได้ถูกต้องและเหมาะสม

นอกจากนี้สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2531, น. 51) ยังได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำเชื่อมสรุปได้ว่า การใช้คำเชื่อมไม่ควรใช้คำเชื่อมเดียวกันซ้ำกันในที่ติด ๆ กัน แต่ควรเปลี่ยนหาคำที่แทนกันได้ เช่น **แต่ ส่วน หนึ่ง หากแต่, และ กับ ทั้ง รวมทั้ง, ประการแรก ประเด็นแรก สิ่งแรก อันแรก** ข้อควรระวังในการเลือกใช้คำเชื่อมดังกล่าวคือคำบางคำใช้แทนกันได้บางทีเท่านั้น แต่บางทีคำคู่เดียวกันอาจจะใช้แทนกันไม่ได้ ส่วนการเขียนย่อหน้าใหม่ไม่ควรใช้คำเชื่อมและ เพราะ กับ ทั้งนี้ นำหน้าย่อหน้า เพราะคำเชื่อมเหล่านี้ใช้เชื่อมความที่เกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งต้องอยู่ย่อหน้าเดียวกัน

3.4 การเชื่อมด้วยคำศัพท์

เป็นวิธีเชื่อมโยงความด้วยคำศัพท์ ซึ่งอาจจะเป็นคำเดี่ยว กลุ่มคำ หรือวลีก็ได้ เพื่อให้ข้อความต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นเรื่องเดียวกัน

การจัดกลุ่มคำศัพท์เพื่อเชื่อมโยงเนื้อเรื่องสามารถใช้ความสัมพันธ์ทางความหมายเป็นเกณฑ์พิจารณา เช่น การทำอาหาร จะพบคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับการทำอาหารในเรื่อง เช่น **พ่อครัว แม่ครัว กระทะ ตะหลิว ต้ม ย่าง ทอด ผัด**

นอกจากนี้คำศัพท์ที่นำมาใช้เชื่อมโยงนั้นอาจมีความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การซ้ำคำ เช่น **ว่ายนํ้า ว่ายนํ้า ว่ายนํ้า** การพ้องความหมาย เช่น **สวยงาม น่ารัก** การแย้งความหมาย เช่น **ความดี-ความชั่ว, ไป-มา** การเป็นส่วนย่อยของส่วนใหญ่ เช่น **กุหลาบเป็น**

ส่วนย่อยของดอกไม้ การเป็นส่วนใหญ่ของส่วนย่อย เช่น รัฐบาล ก็อาจแนะความหมายไปถึง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และการปรากฏร่วมกลุ่มศัพท์ อาทิ ศัพท์ที่เกี่ยวกับข่าวกีฬา เช่น นักกีฬา แชมป์ แพ้ ชนะ ทีม สหามแข่งขัน

จะเห็นได้ว่า หากนักเขียนสารัตถคติเข้าใจลักษณะของภาษาเชื่อมโยงความดังกล่าวกว้างตัน แล้วเลือกใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมจะทำให้งานเขียนสารัตถคติมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตั้งแต่ย่อหน้าเปิดเรื่องไปจนถึงย่อหน้าปิดเรื่อง และยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอในงานเขียนสารัตถคติอย่างกระจ่างชัดอีกด้วย

ดังนั้นในหัวข้อต่อไปผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างงานเขียนสารัตถคติประเภทต่าง ๆ ทั้ง บทความ ความเรียง และสารคดี เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าและการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้ามีส่วนสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อเรื่องในงานเขียนสารัตถคติ เพราะการเชื่อมโยงความดังกล่าวกว้างตันทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของผู้เขียนที่ต้องการนำเสนอในงานเขียนอย่างชัดเจน

4. กลวิธีการเชื่อมโยงย่อหน้าในงานเขียนสารัตถคติ

บุญยงค์ เกศเทศ (2555, น. 23-24) อธิบายถึงการจัดลำดับความคิดและการเขียนโครงเรื่อง ซึ่งสัมพันธ์กับการเขียนย่อหน้า สรุปได้ว่า การจัดลำดับความคิดเป็นกระบวนการนำความรู้ความคิดที่ได้จัดหมวดหมู่ไว้แล้ว มาลำดับให้เป็นระเบียบ โดยกำหนดขอบข่ายประเด็นใหญ่-ย่อยให้เป็นโครงเรื่องขึ้นมา เพื่อเขียนตามกรอบโครงเรื่องที่กำหนดไว้ โครงเรื่องที่สำเร็จจะใช้เป็นแนวทางในการขยายความให้เป็นเรื่องขนาดยาวหรือสั้นก็ได้ โครงเรื่องที่ตีใช้เขียนขยายง่าย ด้วยมีทั้งหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย

จะเห็นได้ว่า งานเขียนหนึ่งเรื่องเกิดจากนักเขียนจะต้องมีประเด็นของเรื่องที่จะเขียนอย่างชัดเจน แล้วสามารถจัดความคิดต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน เพื่อนำมาเขียนเชื่อมโยงความคิดเหล่านั้นเป็นโครงเรื่องและเนื้อเรื่องอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน จึงจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของนักเขียนในการนำเสนองานเขียนได้อย่างตรงประเด็น

หากกล่าวถึงรูปแบบของงานเขียนสารัตถคติประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนเปิดเรื่องหรือความนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนปิดเรื่องหรือสรุป ส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ หากนักเขียนสามารถเขียนให้เนื้อเรื่องเกี่ยวโยงเรียงร้อยกันด้วยการใช้ภาษาเชื่อมโยงความทั้งการเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าและการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า ก็จะทำให้งานเขียนสามารถถ่ายทอดความคิดของนักเขียนไปยังผู้อ่านได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน

บทความนี้ผู้เขียนจะอธิบายและยกตัวอย่างกลวิธีการเชื่อมโยงย่อหน้าในงานเขียนสารคดี ซึ่งจะแบ่งตามโครงสร้างการเชื่อมโยงย่อหน้าเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าและการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การเชื่อมโยงความภายในย่อหน้า

การเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าเป็นการเชื่อมโยงเนื้อเรื่องภายในย่อหน้าเดียวกันทำให้เนื้อเรื่องเรียงร้อยกันอย่างมีสัมพันธภาพ กลวิธีการเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าที่นักเขียนสามารถนำไปใช้เขียนเชื่อมโยงภายในย่อหน้า ได้แก่ การอ้างถึง การใช้คำศัพท์ การใช้คำเชื่อม และการซ้ำโครงสร้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 การอ้างถึง

การอ้างถึงเกิดจากเมื่อมีข้อความที่ไม่สามารถตีความหมายได้จากตัวของมันเอง จึงต้องอ้างอิงข้อความอื่น การอ้างถึงจึงเป็นการเชื่อมโยงข้อความส่วนที่นำมาก่อนและข้อความส่วนต่อไปเพื่อให้เนื้อหาในย่อหน้าเกี่ยวโยงกันอย่างชัดเจน

ในบทความนี้จะได้ยกตัวอย่างกลวิธีการอ้างถึงประเภทต่างๆ ที่นักเขียนสามารถนำไปใช้เขียนเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าได้อย่างง่าย ได้แก่ การอ้างถึงด้วยการใช้คำนามหรือคำสรรพนาม การอ้างถึงด้วยการใช้รูปบ่งชี้ และการอ้างถึงด้วยการใช้ความเปรียบ ดังนี้

1) การอ้างถึงด้วยการใช้คำนามหรือคำสรรพนาม เป็นการใช้คำนามหรือคำสรรพนามเพื่ออ้างถึงข้อความส่วนที่นำมาก่อน การอ้างถึงด้วยการใช้คำนามหรือคำสรรพนามดังกล่าวจะทำให้ย่อหน้าเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

(1)

(2)

(1) การดูแลพ่อแม่ในยามชราเป็นบทเรียนสำคัญบทท้ายๆ ที่พ่อแม่มอบให้กับเราว่า ความสัมพันธ์นั้นคือการได้เห็นรอยยิ้มของคนที่เรารัก ได้เห็นเขานอนหลับสบาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจเกิดจากการที่เรา ‘ยอม’ หรือ ‘เสียสละ’ แบบที่ท่านทำกับเรามาตลอดในตอนที่เราเป็นเด็ก หรือวัยรุ่น (นิวกลม, 2563ก, น. 188)

(2)

ตัวอย่างที่ 1 นักเขียนใช้คำนาม “พ่อแม่ (2)” และคำสรรพนาม “ท่าน (2)” อ้างถึงคำนาม “พ่อแม่ (1)” ซึ่งเป็นส่วนที่นำมาก่อน เพื่อเกี่ยวโยงเนื้อความภายในย่อหน้าให้สัมพันธ์กัน

2) การอ้างถึงด้วยการใช้รูปบ่งชี้ เป็นการใช้รูปบ่งชี้ เช่น นี นัน โนน นี นัน โนน ตอนนี เหล่านี้ ฯลฯ เพื่อเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าให้ต่อเนื่องกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

(1) ใครที่หลงรักความน่ารักของเหล่าหิมพานต์ มาร์ชเมลโล หากได้มาเห็นน้อง ๆ ทวารบาลของวัดอันตรมคคารามหรือ “วัดบ้านเซเบ็ด” แล้วล่ะก็ รับรองว่าต้องกรี๊ดแน่ กับเจ้าสิงโตที่ผูกโบสีเขียว หรือน้องสีโห (คชสีห์) ตาแป๋ว (2) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเหล่านี้เป็นสัตว์หิมพานต์ที่ถูกคัดเลือกมาแล้วว่า ปฏิบัติหน้าที่แข่งขันและมีผละกำลังสูงมาก แต่พอเห็นหน้าตาบ้องแบ้วน่าเอ็นดูแบบนี้ ทำให้ฉันไม่มั่นใจเลยว่าเหล่าภูตผีจะยำเกรงน้อง ๆ (น่ารักเกิน) (นัทรีย หทัย วนาเฉลิม, 2565, น. 23)

ตัวอย่างที่ 2 นักเขียนใช้การอ้างถึงด้วยรูปบ่งชี้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเหล่านี้ เพื่อเชื่อมโยงข้อความส่วนที่ 1 คือ หากได้มาเห็นน้อง ๆ ทวารบาลของวัดอันตรมคคาราม หรือ “วัดบ้านเซเบ็ด” แล้วล่ะก็ รับรองว่าต้องกรี๊ดแน่ กับเจ้าสิงโตที่ผูกโบสีเขียว หรือน้องสีโห (คชสีห์) ตาแป๋ว กับข้อความส่วนที่ 2 คือ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเหล่านี้ เป็นสัตว์หิมพานต์ที่ถูกคัดเลือกมาแล้วว่า ปฏิบัติหน้าที่แข่งขันและมีผละกำลังสูงมาก ทำให้เนื้อความในส่วนที่ (1) ส่วนที่ (2) เชื่อมโยงความกันอย่างชัดเจน

3) การอ้างถึงด้วยการใช้ความเปรียบ เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่มีความเหมือนกัน หรือคล้ายกัน หรือเป็นสิ่งเดียวกัน เพื่อเชื่อมโยงข้อความที่นำมาก่อนกับข้อความส่วนต่อไปภายในย่อหน้าให้เรียงร้อยกันอย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3

เป็นสองปีที่ทำให้ได้รู้ซึ่งว่าการเขียนคอลัมน์รายสัปดาห์นั้นคล้ายคลึงคลึงคลึงกับการทำนาตลอดปีโดยไม่มีฤดูการ ไม่ว่าจะดินฟ้าอากาศจะเป็นเช่นไรก็ต้องหว่านไถอย่างสม่ำเสมอเสมอเป็นครบสัปดาห์อีกครั้ง (นิวกลม, 2555, น. 19)

ตัวอย่างที่ 3 นักเขียนใช้คำเปรียบเทียบ คล้ายคลึงคลึงคลึงกับ เชื่อมโยงข้อความส่วนที่นำมาก่อนคือ เป็นสองปีที่ทำให้ได้รู้ซึ่งว่าการเขียนคอลัมน์รายสัปดาห์นั้น กับข้อความส่วนต่อไปคือ การทำนาตลอดปีโดยไม่มีฤดูการ จะเห็นได้ว่า การอ้างถึงด้วยการใช้ความเปรียบคือ คำว่า “คล้ายคลึงคลึงคลึง” ทำให้ข้อความทั้งสองส่วนเชื่อมโยงกันภายในย่อหน้าเดียวกันอย่างชัดเจนและเหมาะสม

4.1.2 การใช้คำศัพท์

การใช้คำศัพท์เป็นการเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าด้วยการใช้คำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กัน ด้านรูปโครงสร้างหรือความหมายทำนองเดียวกัน การใช้คำศัพท์เพื่อเชื่อมโยงความภายในย่อหน้า อาจเขียนได้หลายลักษณะ เช่น การซ้ำคำคำเดียวกัน การซ้ำกลุ่มคำ การใช้คำคู่ตรงข้าม หรือ การใช้คำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4 การซ้ำคำคำเดียวกัน

แต่ผมเชื่อว่ามีอีกส่วนหนึ่งที่เรารอบเที่ยว ก็เพราะเราได้หนีออกไปจากตัวเองในรูปแบบ เดิม ๆ ใส่ชุดทำงานแบบเดิม เสื้อเชิ้ตตัวเดิม ๆ กระโปรงตัวเดิม ๆ แต่งหน้าด้วยเครื่องสำอาง กระปุกเดิม ๆ เดินทางไปทำงานบนถนนเส้นเดิม ๆ รถไฟฟ้าสายเดิม ๆ เจอผู้คนเดิม ๆ (โอ้ย... แต่เขียนแค่อ่านก็พานจะเบื่อกับสิ่งเดิม ๆ เหล่านี้เสียแล้วด้วยซ้ำไป) (นิวกลม, 2555, น. 37)

ตัวอย่างที่ 5 การซ้ำกลุ่มคำ

ไม่สวยบ้างก็ได้ ไม่เทบ้างก็ได้ ไม่เก่งบ้างก็ได้ พลาดบ้างก็ได้ สอดตกบ้างก็ได้ ออกหัก บ้างก็ได้ อ้วนบ้างก็ได้ กินจุบ้างก็ได้ ไม่วิ่งบ้างก็ได้ ไม่สำเร็จบ้างก็ได้ เพื่อนพลาดบ้างก็ได้ คนรักมีพุงบ้างก็ได้ และแน่นอน...ยอมแพ้อ้างบ้างก็ได้ (นิวกลม, 2563ก, น. 194-195)

จะเห็นได้ว่า ตัวอย่างที่ 4 นักเขียนซ้ำคำคำเดียว คือ เดิม ๆ ส่วนตัวอย่างที่ 5 นักเขียน ซ้ำกลุ่มคำ คือ บ้างก็ได้ การใช้คำศัพท์ดังกล่าวทำให้การเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าต่อเนื่องกัน ทั้งย่อหน้า รวมทั้งการซ้ำคำคำเดียวและการซ้ำกลุ่มคำดังกล่าวยังช่วยย้ำเน้นให้เนื้อหาของย่อหน้า มีความชัดเจนมากขึ้นอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 6 การใช้คำคู่ตรงข้าม

พักดี ๆ ทางดูสั้นลง สบายขึ้น พักน้อยหรือมากไป ทำให้ทางดูไกล ให้นำหนื่อยหน่าย (นิวกลม, 2563ก, น. 22)

ตัวอย่างที่ 6 นักเขียนใช้การอ้างถึงด้วยคำคู่ตรงข้าม ได้แก่ (ทางดู) สั้น-(ทางดู) ไกล และน้อย-มาก ทำให้การเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าเกี่ยวโยงกันทั้งย่อหน้า

จากตัวอย่างที่ 4-6 จะเห็นได้ว่า การใช้คำศัพท์ดังกล่าวนอกจากจะช่วยเชื่อมโยงความ ภายในย่อหน้าให้เกี่ยวโยงกันแล้ว การใช้คำศัพท์ยังเป็นการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ ทั้งการเน้นความ ด้วยการใช้คำหรือกลุ่มคำ การใช้คำคู่ตรงข้าม จึงทำให้งานเขียนสารคดี น่าติดตามอ่านยิ่งขึ้น ด้วย

ตัวอย่างที่ 7 การใช้คำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน

ในช่วงบุญเดือน 4 หรือบุญผะเหวด เป็นงานบุญใหญ่ประจำปี เพราะถือว่าเป็นชาติที่พระพุทธเจ้าได้สร้างมหาบารมีจากการทำทาน ชาวบ้านจะแห่ผ้าผะเหวดไปรอบหมู่บ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคล ก่อนจะนำไปแขวนไว้บนหอแจก (ศาลาการเปรียญ) ให้ทุกคนได้ชื่นชมกัน เยี่ยงศิลปะสาธารณะ โดยผ้าผะเหวดผืนยาวที่วาดภาพเรื่องราวเวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์ ถือเป็นสิ่งแทนตัวพระเวสสันดรนั่นเอง (นัทรีย หทัย วนาเฉลิม, 2565, น. 22)

ตัวอย่างที่ 7 นักเขียนใช้คำศัพท์ที่มีความหมายสัมพันธ์กัน เรื่อง ประเพณีทำบุญผะเหวด ได้แก่ บุญเดือน 4 บุญผะเหวด งานบุญใหญ่ประจำปี ชาติ พระพุทธเจ้า มหาบารมี การทำทาน แห่ผ้าผะเหวดรอบหมู่บ้าน แขวง หอแจก ผ้าผะเหวดผืนยาว วาดภาพเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ การใช้คำศัพท์ที่สัมพันธ์กันเหล่านี้ทำให้การเชื่อมโยง เนื้อเรื่องภายในย่อหน้าต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันชัดเจนขึ้น

4.1.3 การใช้คำเชื่อม

เป็นการใช้คำเชื่อมประเภทต่าง ๆ ทั้งคำเชื่อมแสดงความคล้ายคลึงกัน คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คำเชื่อมแสดงเหตุผล เป็นต้น เพื่อเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าให้เนื้อหามีความสัมพันธ์กันตลอดย่อหน้า ทั้งนี้ นักเขียนควรเลือกใช้คำเชื่อมให้หลากหลาย เพื่อให้ทำงานเขียนสารคดีมีเนื้อเรื่องที่สละสลวยน่าอ่านด้วย

การใช้คำเชื่อมนี้พบได้อย่างสม่ำเสมอในงานเขียนสารคดี เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ง่าย และทำให้เนื้อความของย่อหน้าเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจนด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 8

แสงจากดวงอาทิตย์เป็นแสงธรรมชาติที่มีความสำคัญที่สุดต่อการดำรงชีวิตของสรรพสิ่งในโลก เพราะมีคุณประโยชน์มากมาย ได้แก่ ความสว่าง ความอบอุ่น ช่วยการฆ่าเชื้อโรค เพิ่มวิตามินดีให้ร่างกาย ช่วยกระตุ้นการหลั่งฮอร์โมนความสุข สร้างบรรยากาศที่สวยงามให้สถานที่แสงมีความจำเป็นในการสังเคราะห์แสงเพื่อการเจริญเติบโตของพืช (ความรู้คู่บ้าน, 2565, น. 30)

ตัวอย่างที่ 8 นักเขียนใช้คำเชื่อม เพราะและเพื่อ เชื่อมโยงแสดงเหตุผล ส่วนคำเชื่อม ได้แก่ เชื่อมโยงแสดงตัวอย่าง การใช้คำเชื่อมดังกล่าวช่วยเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าให้ต่อเนื่องกันทั้งย่อหน้า

ตัวอย่างที่ 9

ก่อนออกสู่ทะเลจีนใต้ แม่น้ำแดงก่อเกิดแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ด้วยตะกอนที่สายน้ำพัดพาลงมาทุกปี เรารู้จักกันในชื่อ “สามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดง” ในระดับทวีป แม่น้ำโขงซึ่งไหลออกทะเลที่เวียดนามใต้อาจสำคัญมากกว่าแม่น้ำแดง หากกล่าวเฉพาะในประเทศเวียดนามแล้ว แม่น้ำแดงสำคัญและผูกพันกับชาวเวียดนามมานานนับพันปี (ศรัณย์ บุญประเสริฐ, 2545, น. 180-181)

ตัวอย่างที่ 9 นักเขียนใช้คำเชื่อม หากกล่าวเฉพาะ ในข้อความส่วนท้ายว่า แม่น้ำแดงมีความผูกพันกับชาวเวียดนามมานานเป็นพันปี เพื่อเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าแสดงการเน้นเนื้อความส่วนท้ายกับเนื้อความส่วนต้นให้เรียงร้อยกันทั้งย่อหน้า

4.1.4 การซ้ำโครงสร้าง

การซ้ำโครงสร้างเป็นการเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าด้วยการซ้ำโครงสร้างประโยครูปแบบเดียวกัน แต่ใช้ข้อความบางข้อความในโครงสร้างต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 10

(1) ดี-ตรงที่เรามีตัวตนสำหรับเขา (2) ดี-ตรงที่เขาสำคัญจนเราไม่ยอมเสียเขาไปสุดท้าย เราจะได้ใช้ชีวิตกับคนที่พอดี (นันทกมล, 2563ก, น. 156)

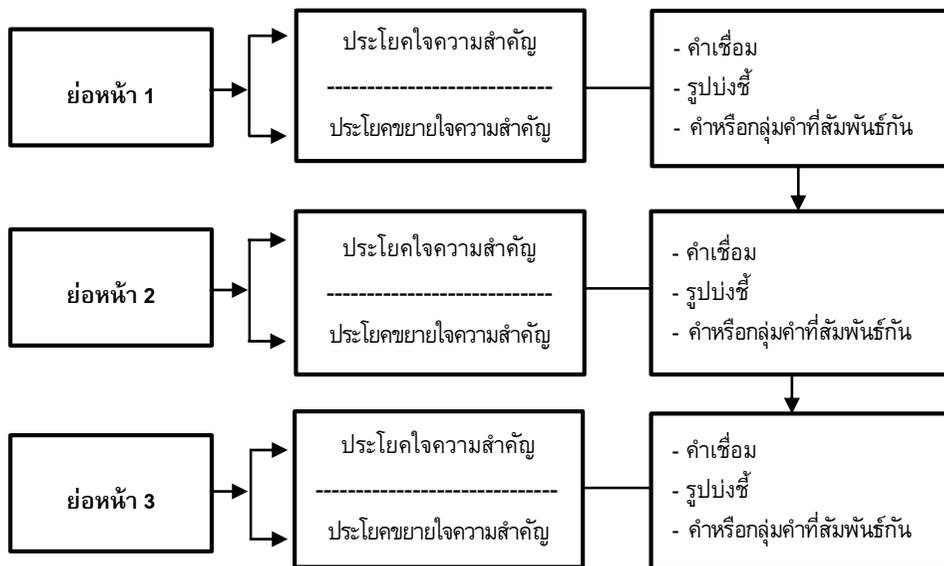
ตัวอย่างที่ 10 นักเขียนซ้ำโครงสร้างประโยครูปแบบเดียวกัน คือ ดีตรงที่... ในส่วนแรกของประโยคที่ (1) และประโยคที่ (2) ส่วนข้อความต่อมาของทั้งสองประโยคจะเป็นข้อความแสดงเนื้อหาต่างกันได้แก่ (1)...เรามีตัวตนสำหรับเขา และ (2)...เขาสำคัญจนเราไม่ยอมเสียเขาไป การเชื่อมโยงด้วยการซ้ำโครงสร้างดังกล่าวทำให้เนื้อความภายในย่อหน้าเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง

4.2 การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า

การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าเป็นการใช้กลวิธีต่างๆ เชื่อมโยงเนื้อความระหว่างย่อหน้า ตั้งแต่ย่อหน้าแรกจนถึงย่อหน้าสุดท้ายในงานเขียนสารคดี การเชื่อมโยงความดังกล่าวทำให้งานเขียนสารคดีเรียงร้อยกันอย่างต่อเนื่องตาม “โครงเรื่อง” ที่นักเขียนวางไว้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1

แผนภูมิแสดงการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าในงานเขียน

จากภาพที่ 1 ข้างต้นจะเห็นได้ว่า งานเขียนประเภทสารัตถคติก็เช่นเดียวกับงานเขียนโดยทั่วไปที่ประกอบด้วยย่อหน้าหลายย่อหน้า ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันทั้งย่อหน้าเปิดเรื่องย่อหน้าเนื้อเรื่อง และย่อหน้าปิดเรื่อง โดยเฉพาะย่อหน้าเนื้อเรื่องเป็นย่อหน้าที่ทำหน้าที่เล่าเรื่องหรืออธิบายเรื่องตามโครงเรื่องในงานเขียนสารัตถคติให้สมบูรณ์

ย่อหน้าเนื้อเรื่องดังกล่าวจะประกอบด้วยย่อหน้าหลายย่อหน้าที่เกี่ยวโยงต่อเนื่องกัน การเกี่ยวโยงกันดังกล่าวเกิดจากการใช้คำเชื่อม รูปบ่งชี้ รวมทั้งคำหรือกลุ่มคำที่สัมพันธ์กันเป็นต้น กลวิธีดังกล่าวจะทำหน้าที่เชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าให้เนื้อเรื่องของสารัตถคติครบถ้วนตามที่นักเขียนได้วางโครงเรื่องไว้

ฉะนั้นหากนักเขียนจัดลำดับความคิดถ่ายทอดเป็นโครงเรื่องได้อย่างดี แล้วสามารถเลือกใช้กลวิธีเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม ก็จะทำให้เนื้อเรื่องในงานเขียนสารัตถคติน่าสนใจติดตามอ่าน

ในบทความนี้จะยกตัวอย่างกลวิธีเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าที่นักเขียนสามารถเขียนได้ง่าย ได้แก่ การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าด้วยคำเชื่อม การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าด้วยรูปบ่งชี้ และการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าด้วยคำหรือกลุ่มคำที่สัมพันธ์กัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าด้วยคำเชื่อม

เป็นการเชื่อมโยงความเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างย่อหน้าที่นำมาก่อนกับย่อหน้าต่อไปด้วยการใช้คำเชื่อม อาทิ การใช้คำเชื่อมแสดงความคล้ายตามหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น นอกจากนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประการที่ 1 ประการที่ 2 ข้อต่อมา ฯลฯ หรือการใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง เช่น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี อย่างไรก็ตาม อีกประการหนึ่ง อนึ่ง ฯลฯ หรือการใช้คำเชื่อมสรุปความคิดเห็นหรือแสดงเหตุผล เช่น จะเห็นได้ว่า สรุปว่า ดังนั้น เพราะฉะนั้น ฯลฯ หรือการใช้คำเชื่อมแสดงความต่อเนื่องของเวลา เช่น ทันใดนั้น ก่อนหน้านั้น หลังจากนั้น ในที่สุด ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 11

(1) **ต่อไปนี่** ผมพยายามจะเล่าถึงรูปเขียนของผมที่ผมประทับใจ ไม่ใช่ประทับใจว่ารูปนี้เขียนได้ดีสุดยอด เป็นชิ้นมาสเตอร์ ไม่ใช่อย่างนั้น ความประทับใจน่าจะมืองค์ประกอบหลายๆ อย่างที่ปะปนกันอยู่ แต่จะเป็นอะไรบ้าง ลองติดตามต่อไปนะครับ

(2) **เมื่อกลางปี** พ.ศ. 2535 ผมได้ไปกินอยู่หลับนอนและเขียนรูปอยู่บนอาคารสูงชั้น 15 ย่านเวสต์ไซด์ บนเกาะแมนฮัตตัน กลางมหานครนิวยอร์ก มองผ่านผนังกระจกออกไปเห็นตึกเอ็มไพร์สเตทและอาคารรูปกลักไม้ขีด เวิร์ดเทรดเฝ้าแต่ที่ยังไม่ถูกลมร่ายล้อมอยู่เบื้องหน้า ซอกตึกที่ลึกลงไปเป็นแนวสุดสายตา มองเห็นแถวของรถยนต์อัดกันอยู่ในชอกอย่างน่าสงสาร เมืองมหานคร

(3) **ที่จริงแล้ว** การได้ไปเที่ยวอเมริกาในครั้งนี้ได้รับคำเชิญจาก Thai Art Council แห่งนครลอสแอนเจลิส มีพีทกมล ทศนาญชลี เป็นผู้ดูแลปกป้องคุ้มครอง เทียวฟรีพร้อมสิ่งประทับใจมากมายกับอภิมหาประเทศอย่างสหรัฐอเมริกา ตื่นตาตื่นใจทั้งธรรมชาติอันยิ่งใหญ่อย่างแกรนด์แคนยอน, โมโนเม้นท์วัลเลย์, ไพรซ์แคนยอน, วนอุทยาน ไชออนและโยเซมิตี...ได้เข้าชมงานศิลปะของจริงชั้นยอดในมิวเซียมทุกแห่งของเมือง

(4) **แต่วัน** ประทับใจกลับไปอยู่ที่ห้องชุดชั้น 15 ของคุณตาซาร์ลี กลางมหานครนิวยอร์ก ความประทับใจไม่ได้อยู่แค่ได้มาหลับนอนกลางเมืองใหญ่ของโลก แต่เพราะได้มาพบกับคุณตาซาร์ลี ชายชราอายุ 80 ปี ห้องพักของคุณตามีห้องรับแขกที่มีผนังเป็นกระจกใสมองออกไปเหมือนมีวอลล์เปเปอร์รูปนครนิวยอร์กปิดอยู่ แต่เป็นวอลล์เปเปอร์ที่เคลื่อนไหวได้เปลี่ยนแปลงได้ (พิษณุ ศุภ, 2545, น. 48-49)

จากตัวอย่างข้างต้น นักเขียนใช้คำเชื่อมชนิดต่างๆ เชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า ได้แก่ ย่อหน้า (1) นักเขียนใช้คำเชื่อม **ต่อไปนี่** เชื่อมโยงย่อหน้าที่นำย่อหน้า (1) มาก่อน เพื่อบอกเนื้อความในย่อหน้า (1) **ต่อไป** ส่วนย่อหน้า (2) นักเขียนใช้คำเชื่อม **เมื่อกลางปี** เชื่อมย่อหน้า (1) แสดงการเชื่อมโยงเรื่องเวลา ส่วนย่อหน้า (3) นักเขียนใช้คำเชื่อม **ที่จริงแล้ว** อธิบายความเป็นมา

ของการมาเที่ยวอเมริกา เพื่อเชื่อมโยงเนื้อความต่อจากย่อหน้า (2) ส่วนย่อหน้า (4) นักเขียนใช้คำเชื่อม แต่ บอกความขัดแย้งกับเนื้อความในย่อหน้า (3) เรื่องความประทับใจที่ได้ มาเที่ยวอเมริกาครั้งนี้ว่า ความประทับใจของนักเขียนไม่ใช้การได้ไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ แต่ความประทับใจคือการได้เห็นภาพมหานครนิวยอร์กบนห้องพักคุณตาซาร์ลีชั้นที่ 15

ตัวอย่างที่ 12

(1) **ทุกเช้า**, กระจาดขาวแผ่นนั้น เริ่มต้นวันด้วยความหวัง โดยไม่รู้เลยว่า วันนี้จะมีแดด ฝน ลมแรง ร้อนแล้ง หรือเฉอะแฉะ ผู้คนที่ผ่านเข้ามาจะดีหรือร้าย ปัญหาจะมากมายหรือน้อยนิด

(2) **สุดท้าย**, กระจาดขาวหลีกเลียงไม่ได้ที่จะต้องบันทึกบางสิ่งของวันใหม่ลงไป ในความทรงจำอีกแผ่นเก็บเป็นอีกหนึ่งหน้ากระจาดของสมุดเล่มหนาที่เรียกว่าชีวิต

(3) **วันนี้**, กระจาดขาวแผ่นนั้นเริ่มต้นวันใหม่ หากคาดหวังว่าจะราบรื่น เจ้าอาจเจออุปสรรค หากคาดหวังความรัก อาจเจอความเกลียดชัง หากคาดหวังเรื่องราวดี ๆ อาจพบเรื่องแย่งแน่นอน ใครก็คาดหวังสิ่งดี ๆ ทั้งนั้น แต่เราควบคุมสิ่งที่พบในแต่ละวันไม่ได้ ไม่ต่างจากฝนฟ้า (นิวกุลม, 2563ข, น. 18-21)

ตัวอย่างที่ 12 นักเขียนใช้คำเชื่อมบอกช่วงเวลา ได้แก่ **ทุกเช้า สุดท้าย วันนี้** เชื่อมโยงย่อหน้า (1) ไปยังย่อหน้า (2) และย่อหน้า (3) ให้มีเนื้อความเรียงร้อยกันระหว่างย่อหน้า

จะเห็นได้ว่า จากตัวอย่างที่ 11-12 การใช้คำเชื่อมเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้เชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าทำให้เนื้อเรื่องมีความชัดเจน ฉะนั้นหากนักเขียนสามารถเลือกใช้คำเชื่อมได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อความจะทำให้การนำเสนอความคิดของนักเขียนในงานเขียนสารคดีมีความครบถ้วนและชัดเจนอีกด้วย

4.2.2 การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าด้วยรูปบ่งชี้

การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าด้วยรูปบ่งชี้เป็นการใช้รูปบ่งชี้ เช่น นี้ นั้น โนน นี้ นั้น โนน ตอนนี้ ตอนนั้น ฯลฯ เชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าที่นำมาก่อนกับย่อหน้าต่อไป เพื่ออ้างถึงรายละเอียด หรือแสดงเหตุผล หรือนั้นความของย่อหน้าที่นำมาก่อนเชื่อมโยงไปยังย่อหน้าต่อไปให้เรียงร้อยเป็นเรื่องเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 13

(1) ที่แท้กระป๋องนี้ เป็นของเทพเจ้าแห่งทะเลที่ให้เลเหล่ายืมเพื่อภารกิจกู้ชาติ เมื่อพระเจ้าเลเหล่ยไต่ยีนเต้าทองคำล่าวเช่นนั้น ก็ทรงขว้างกระป๋องไปกลางทะเลสาบ เต้าทองคำก็คาบกระป๋องไว้ในปาก แล้วดำน้ำหายไป นับแต่นั้นมา พระองค์ทรงให้เรียกนามลัทธิ หรือทะเลสาบมรดก ว่า “โฮฮ่วนเกี่ยม” หรือทะเลสาบคืนกระป๋องแทน

(2) นี่ไม่ใช่นิทานหลอกเด็กเฉย ๆ หากเป็นตำนานซึ่งมีทั่วไปทุกแคว้นแคว้นในโลก ตะวันออก ว่ากันจริง ๆ ในโลกตะวันตก พวกฝรั่งเขาก็มีตำนานปรัมปราแบบบ้านเราเหมือนกันแหละ (ศรีธัญญ์ บุญประเสริฐ, 2545, น. 183-184)

ตัวอย่างที่ 13 นักเขียนเชื่อมโยงระหว่างย่อหน้า (1) และย่อหน้า (2) ด้วยรูปบ่งชี้ นี้ เพื่ออ้างถึงและเน้นความระหว่างย่อหน้า (1) กับย่อหน้า (2) ทำให้เนื้อความในงานเขียนสาร์ตตกดี เกี่ยวโยงกันอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างที่ 14

(1) ขณะสวนที่สวยงามมองของช่างภาพจะมีหลักเกณฑ์ต่างออกไป เพราะการนำเสนอภาพถ่าย (ที่ไม่ใช่ภาพเคลื่อนไหว ภาพสามมิติหรือโฮโลแกรม) จะมีการรอบหรือขอบเขตของภาพชัดเจน บ่อยครั้งที่การจัดพื้นที่สวนเพื่อถ่ายภาพมุมใดมุมหนึ่งให้ออกมาสวยเป็นพิเศษ จึงสวนทางกับการจัดสวนแนวธรรมชาติ เพราะไม่ใช่เรื่องง่ายที่สวนตามธรรมชาติจะมีมุมสวยได้ทุกองศา

(2) นี่คือเหตุผลว่าทำไมสวนบางแห่งที่บรรยากาศสวยร่มรื่นน่าอยู่น่าเข้าไปพักผ่อน... แต่พอถ่ายรูปออกมากลับไม่สวยเท่าที่ตาเห็น เพราะหลักในการจัดองค์ประกอบศิลป์ของสวนเพื่อการใช้งานจริงนั้นเป็นงาน 3-4 มิติ (มิติที่ 4 คือเวลา) ภาพถ่ายเป็นการจัดองค์ประกอบทางสายตา ในกรอบเพียง 2 มิติ ไม่ต่างไปจากภาพวาดนั่นเอง

(3) ด้วยคำตอบนี้ จึงทำให้การจัดสวนเพื่อให้ถ่ายรูปสวย นิยมออกแบบให้มีมุมสำคัญเป็นจุด ๆ ชัดเจน อย่างเช่นที่เรามักเห็นเขาทำเป็นจุดเช็กอินให้ลูกค้าเข้ามาถ่ายรูปตามคาเฟ่ร้านอาหาร หรือในรีสอร์ท...(Garden@Home, 2565, น. 16-17)

ตัวอย่างข้างต้น นักเขียนเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า (1) และย่อหน้า (2) ด้วยรูปบ่งชี้ นี้ เพื่อแสดงเหตุผลว่า สวนบางแห่งมีบรรยากาศดี แต่ถ่ายรูปไม่สวยเพราะเหตุใด ส่วนย่อหน้า (2) และย่อหน้า (3) นักเขียนใช้รูปบ่งชี้ ด้วยคำตอบนี้ เพื่ออธิบายรายละเอียดว่าการจัดสวนเพื่อให้ถ่ายรูปได้สวยต้องจัดสวนอย่างไร การเชื่อมโยงด้วยรูปบ่งชี้ดังกล่าวทำให้การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าเรียงร้อยกันอย่างชัดเจน

4.2.3 การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าด้วยคำหรือกลุ่มคำที่สัมพันธ์กัน

การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าด้วยคำหรือกลุ่มคำที่สัมพันธ์กันเป็นการใช้คำหรือกลุ่มคำที่มีความหมายเดียวกัน หรือทำนองเดียวกันเชื่อมโยงเนื้อความของย่อหน้าที่นำมาก่อนกับย่อหน้าต่อไป การเชื่อมโยงความดังกล่าวนี้อาจใช้การซ้ำโครงสร้างของคำคำเดียว หรือการซ้ำโครงสร้างของกลุ่มคำ หรือการเชื่อมโยงคำหรือกลุ่มคำที่อยู่ในวงศัพท์เดียวกัน เช่น วงศัพท์การทำอาหาร วงศัพท์การปลูกต้นไม้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 15

(1) เมื่อรู้สึกไม่มีค่า ลองทบทวนการจัดวาง 'ตำแหน่ง' ของตัวเอง ที่รู้สึกเช่นนั้นอาจเป็นเพราะคุณวาง 'ตำแหน่ง' ตัวเองผิดที่ผิดทาง คุณอาจจะอยากไปอยู่ในจุดที่เป็นไปไม่ได้หรือใครคนนั้นไม่อนุญาต หรือ...มันอาจไม่ใช่สำหรับวันนี้ หรือ...ตำแหน่งนั้นถูกจับจองไปแล้ว

(2) การจัดวางตำแหน่งตัวเองผิดนำมาซึ่งความผิดหวัง จากบทบาทที่เราวางให้ตัวเอง, ด้วยความปรารถนาดีที่มีต่อเขา (นิวกลม, 2563ก, น. 78)

ตัวอย่างที่ 15 นักเขียนเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าด้วยการซ้ำคำคำเดียว คือ คำว่า ตำแหน่ง ในย่อหน้า (1) แล้วนำคำว่า ตำแหน่ง ไปเชื่อมโยงย่อหน้า (2) คือ (การจัดวาง) ตำแหน่ง เพื่ออธิบายประเด็นเกี่ยวกับมุมมองการจัดวางตำแหน่งของตนเองกับของผู้อื่นที่อาจแตกต่างกัน การเชื่อมโยงระหว่างย่อหน้าดังกล่าวทำให้เนื้อความในย่อหน้าที่นำมาก่อนกับย่อหน้าต่อไปเกี่ยวโยงต่อเนื่องกัน

ตัวอย่างที่ 16

(1) สายลมพัดผ่านช่องหน้าต่างกว้างของตู้รถไฟพร้อม ๆ กับแสงแดดส่องสาด มันเป็นเช่นนี้ตั้งแต่ขบวนรถเร็วกรุงเทพ-เด่นชัย เคลื่อนผ่านสองฝั่งทางของเส้นทางรถไฟสายเหนือเมื่อตะวันโผล่พ้นเส้นขอบฟ้า

(2) ภาพที่เคลื่อนผ่านเริ่มนิ่งนานขึ้นเมื่อรถไฟชะลอเตรียมเทียบสถานีชุมแสง สถานีสุดท้ายของจังหวัดนครสวรรค์ ก่อนเข้าสู่พื้นที่ของจังหวัดพิจิตร

(3) ขบวนรถเร็วกรุงเทพ-เด่นชัย มาถึงสถานีชุมแสงตรงเวลาตามตารางรถไฟอย่างน่าทึ่ง มีรถไฟอีกขบวนหนึ่งจอดอยู่ก่อน นั่นคือขบวนรถเร็ว เด่นชัย-กรุงเทพ ที่มาพบกัน ณ สถานีชุมแสง และหยุดรออยู่ที่นี้ราวครึ่งชั่วโมงเพื่อหลบหลีกให้รถด่วนใช้ทางก่อน ช่วงจังหวะนี้เองที่พ่อค้าแม่ค้าพากันขึ้นไปขายของกินบนตู้รถไฟกันอย่างครึกครื้น เส้นหนึ่งของการเดินทางด้วยรถไฟอยู่ท่าอาหารการกินตามสถานีต่าง ๆ เช่นนี้เอง (ปิยะฤทัย ปิโยพีระพงษ์, 2565, น. 33)

ตัวอย่างที่ 16 นักเขียนใช้การเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า (1) ย่อหน้า (2) และย่อหน้า (3) ด้วยการใช้คำหรือกลุ่มคำที่สัมพันธ์เรื่อง “การเดินทางด้วยรถไฟ” ได้แก่ **ตุรกรไฟ ขบวนรถเร็วกรุงเทพ-เด่นชัย เคลื่อนผ่าน เส้นทางรถไฟสายเหนือ รถไฟ สถานีชุมแสง สถานีสุดท้าย ตารางรถไฟ จอด หยุดรอ ขบวนรถเร็วเด่นชัย-กรุงเทพ รถด่วน การใช้คำหรือกลุ่มคำดังกล่าวทำให้การเชื่อมโยงระหว่างย่อหน้า (1) ย่อหน้า (2) และย่อหน้า (3) เกี่ยวโยงเนื้อเรื่องเป็นเรื่องเดียวกันอย่างชัดเจน**

5. บทสรุป

งานเขียนประเภทสารัตถคดีเป็นงานเขียนที่ไม่ใช่เรื่องสมมุติ สารัตถคดีเป็นงานเขียนที่นำเสนอความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งหากนักเขียนสามารถเลือกสรรภาษาได้อย่างมีศิลปะก็จะทำให้งานเขียนสารัตถคดีอ่านได้อย่างเพลิดเพลินด้วย

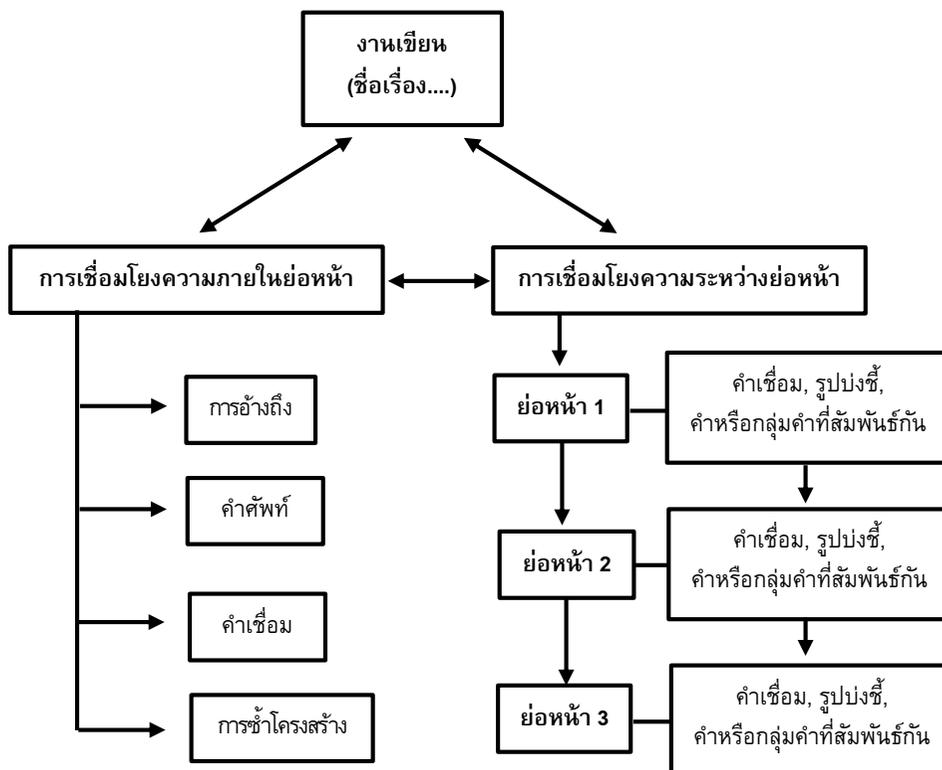
หากกล่าวถึงการใช้ภาษาในการเขียนสารัตถคดีจะเห็นว่า ชั้นแรกนักเขียนจะต้องมีประเด็นความคิดแล้วสามารถจัดลำดับความคิดวางเป็นโครงเรื่องได้อย่างชัดเจน เพื่อนำมาสู่ชั้นการลงมือเขียน เมื่อลงมือเขียนจะมีส่วนประกอบต่างๆ ของภาษาที่ทำให้สารัตถคดีน่าติดตามอ่าน ทั้งการเลือกใช้ถ้อยคำอย่างถูกต้องและชัดเจน การเรียงลำดับความของเนื้อหาแต่ละย่อหน้าอย่างเหมาะสมและครบถ้วน

นอกจากนี้การเชื่อมโยงความในย่อหน้าก็เป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้งานเขียนสารัตถคดีนำเสนอเรื่องราวไปยังผู้อ่านได้อย่างเข้าใจและชัดเจน เพราะหากนักเขียนเข้าใจกลวิธีการเชื่อมโยงย่อหน้าในงานเขียนสารัตถคดีจะทำให้การนำเสนอความคิดของนักเขียนเมื่อลงมือเขียนมีเนื้อหาชัดเจนและครบถ้วนตามโครงเรื่องที่วางไว้

การเชื่อมโยงความในย่อหน้าแบ่งได้ 2 ส่วน คือ การเชื่อมโยงความภายในย่อหน้าเดียวกัน และการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้าแต่ละย่อหน้า ดังแสดงให้เห็นในภาพที่ 2 แผนภูมิความสัมพันธ์การเชื่อมโยงความของย่อหน้าในงานเขียนสารัตถคดีต่อไปนี้

ภาพที่ 2

แผนภูมิความสัมพันธ์การเชื่อมโยงความของย่อหน้าในงานเขียนสารคดี

จากแผนภูมิต้นข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเชื่อมโยงย่อหน้าในการเขียนสารคดีให้เนื้อเรื่องเรียงร้อยสัมพันธ์กันอย่างน่าติดตามอ่าน ประกอบด้วยกลวิธีการเชื่อมโยงความภายในย่อหน้า เช่น การอ้างถึง การใช้คำศัพท์ การใช้คำเชื่อม หรือการซ้ำโครงสร้าง และกลวิธีการเชื่อมโยงความระหว่างย่อหน้า เช่น การใช้คำเชื่อม การใช้รูปบ่งชี้ รวมทั้งคำหรือกลุ่มคำที่สัมพันธ์กัน

กลวิธีการเชื่อมโยงความดังกล่าวจะทำให้เนื้อเรื่องของสารคดีมีเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพเกี่ยวโยงกันอย่างชัดเจนตามโครงเรื่องที่นักเขียนกำหนดไว้ อีกทั้งยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของนักเขียนได้อย่างตรงประเด็นและกระชับอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า งานเขียนทุกประเภททั้งงานเขียนบันเทิงคดีและงานเขียนสารคดี หากนักเขียนเข้าใจและสามารถเลือกใช้กลวิธีการเชื่อมโยงความในย่อหน้าได้อย่างเหมาะสม ก็จะทำให้การนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ในงานเขียนเกี่ยวโยงกันอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังทำให้การใช้ภาษาในงานเขียนมีความสละสลวยน่าติดตามอ่าน รวมทั้งผู้อ่านอ่านงานเขียนได้อย่างราบรื่นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง/References

- ความรู้คู่บ้าน. (2565). การใช้ประโยชน์จากแสงธรรมชาติ. *SUPALAI@HOME*, (1), 30-32.
- จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2562). *การวิเคราะห์ข้อความ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- โชษิตา มณีใส. (2553). *การใช้ภาษาเพื่อประสิทธิผล*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นัทธ์หทัย วนาเฉลิม. (2565). ศิลป์-ธรรม...ตามรอยมือครูช่างเส้นทางอีสานใต้. *อนุสาร อสท*,
63(1), 22.
- นววรรณ พันธุมธา. (2554). *ไวยากรณ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นั้วกลม. (2555). *ความสุขโดยสังเกต* (พิมพ์ครั้งที่ 17). เลี้ยงลูกด้วยนม.
- นั้วกลม. (2563ก). *ปัญญาฉบับกระเป่า* (พิมพ์ครั้งที่ 4). คู่บัก.
- นั้วกลม. (2563ข). *ความสุขฉบับพกพา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). คู่บัก.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2555). *คมคิด คำเขียน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยะฤทัย ปิโยพีระพงศ์. (2565). รื่นรมย์ริมรางเที่ยวทางรถไฟ. *อนุสาร อสท*, 62(12), 33.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2517). *พื้นฐานของการใช้ภาษา*. ไทยวัฒนาพานิช.
- พิชญ์ ศุภ. (2545). การเดินทางตามกลิ่นสี. ใน วุฒิชชาติ ชุ่มสนิท (บรรณาธิการ). *เที่ยวสิบทิศ*
(น. 43-64). แพรว.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับ*
ราชบัณฑิตยสถาน. รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- วรวรรณ ศรียากย์. (2557). *การเขียนเพื่อการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ จงวิไลเกษม. (2550). ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์. ใน *เอกสารการสอน*
ชุดวิชาการเขียนสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ หน่วยที่ 1-8 (พิมพ์ครั้งที่ 2, น. 144). สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศรัณย์ บุญประเสริฐ. (2545). ฮานอยเรื่องเล่าจากทะเลสาบสีมรกต. ใน วุฒิชชาติ ชุ่มสนิท
(บรรณาธิการ). *เที่ยวสิบทิศ* (น. 177-203). แพรว.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2537). *วาระวิเคราะห์ การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความ* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
สหธรรมิก.
- เสริมแสง พันธุมสุต, ม.ล. (2539). การเขียนสารคดี. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 6*
(การเขียนสำหรับครู) หน่วยที่ 9-15 (พิมพ์ครั้งที่ 3, น. 709). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2531). *การเขียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ไทยวัฒนาพานิช.
- Garden@Home. (2565). สวนสวยสำหรับการถ่ายภาพ. *SUPALAI@HOME*, (1), 16-17.